

ДЕЈАН СИМОНОВИЋ

САМОЗВАНАЦ

Сањао је, јутром, пред буђење, махом обичне снове.

Рецимо, нашао се пред касом у продавници, завукао руку у цеп да одужи своје, кад нигде новчаника. Џабе пребира по левом, џабе претура по десном цепу. Збунио се, ушепртљао, ударила му крв у главу. Мрмља некакво оправдање. Касирка га гледа оним – знамо ми такве – погледом. Шта ли о њему мисле они иза њега?

Или, ево га на седељци. Музика, дим, бронзана светлост, звекет чаша, ромор речи, замагљени или зацакљени погледи. А он? Он у углу заградио згодно женче па се набацује. Кад женче, ни пет, ни шест, него загалами, пред свима: „У рикверц, дасо!”

Или, ево га, везаног за пругу, као у филмовима, ево и локомотиве са страшним, угаслим очима, устремила се на њега, све громаднија, све тутњавија. Узалуд се копрца, никако да се разреши.

Или, принели му тањир са сочном шницлом, таман да забодје виљушку, кад се шницла прометну у жабу и одскакута, све крећеући.

И све тако. Обично, да обичније не може бити.

Ти снови су му били као неки увод у дан. Некакав прелаз, некакво привикавање. Упражњавао их је онако као што други упражњавају јутарњу гимнастику, или медитацију, да се припреми за дневне напоре и неизбежне непријатности које дан носи.

Тог јутра, међутим, Витомир је уснио другачији сан. Као, задесио се пред некаквим огромним вратима, да се петорица, као акробате, једни другима на рамена наређају, не би им се врха дохватили, толика су та врата била.

Стоји Витомир пред том огромношћу па се чудом чуди шта ће он ту, и све се решава да крене, да не окасни. Куда да крене? Тамо где... У зноју лица свог... Како је заповеђено. И како доликује.

Накањује се да се макне одатле, накањује, а никако да се одлучи. Замахне десном ногом, па стане. Закорачи левом, па се застави. Нешто му не дозвољава да се одлепи. А као да више и није најсигурнији да је кренути нужно, или макар потребно. Као да се у њему нешто помело, шта ли.

Стоји Витомир пред оним вратима, као да нешто чека, али не зна ни шта, ни зашто. Није најсигурнији ни да ли заиста чека или само нема воље, или снаге, или довољно јаких разлога да оде.

По глави му се врзмају свакакве мисли. Је ли искључио ринглу? Да ли је заврнуо славину у купатилу? Је ли платио рачун за струју? Зашто коњима дају коцке шећера? Са којом пастом сигурно остајеш без зуба? Глупаво изгледа на фотографији са матурске вечери, мораће да је исцепа. И све тако нешто.

Врата мирују. Ни да шкрипну. Двоуми се да ли да закуца. Одуштаје, некако му је неприлично.

Уто се у вратима нешто покрену. Нису се отворила, нису се чак ни одшкринула, али се у њима указао некакав отвор, таман његове висине.

„Ко је позван, нека уђе”, зачу се с оне стране отвора, изговорено уњкавим, мрзовољним мушким гласом.

Да ли се позив односи на њега? Не би да хрупи унутра као самозванац. Има таквог света који се свуда сам натура, Витомиру особе те сорте нису миле.

Није изговорено његово име. С те стране узето...

Али опет, неће бити ни да се овде обрео тек тако, забасао каквом случајношћу, у пометњи или пролазу. У случајност, уосталом, није веровао. Све се збива по некој неопходности. Ако нам измиче, не значи да је нема.

Коме би позив био упућен, ако не њему? Образрео се, да још једном провери има ли ту још неког.

Стиснуо је петљу. Зар да се врати а да макар не пригвири? Нешто га је, и са неким разлогом, овамо довело. Ништа се не догађа тек тако.

Обневидео је од снажне светлости.

И... Шљис, шљас, шљус...

У тиркизном базену су се праћакале ноге, ковитлале руке. Праштало је од силних замаха.

Онда се то смирило, стишало. На лигештул се спустила жена у једноделном костиму боје малине, са белом пливачком капом на глави.

„Приђи”, заповедио му је, некуд одозго, онај исти уњкави мушки глас.

Повиновао се.

„Ти си тај Витомир?“, колико је само досаде било у том же-
нином питању.

Потврдио је, нерадо, као да због нечег није било добро да
буде онај који јесте и да би му било далеко боље да је неко други.

„И... где си ти, досад, Витомире? Треба ли умолнице да ти
шаљемо па да се појавиш?“

Хитнула му је некакав пакет, предупредивши свако правда-
ње. Једва га је ухватио.

„Не отварај док не стигнеш кући. А сад ми се губи с очију.
Вређаш ми поглед.“

Како описати предузеће у коме је Витомир трошио своје зе-
маљске дане? Била је то некаква грдосија, некаква хоботница са
безброј пипака широм света. Једним се пружила и до наших кра-
јева. Трговала је свиме чиме је замисливо трговати. Витомир је
био део одељења за снабдевање продавница. Био је прилежан
посленик. И том прилежношћу је ђубрио извесна, сасвим умесна,
надасве оправдана очекивања.

Ту, недавно, у одељењу се упразнило шефовско место. Прет-
ходник је уклоњен, тачније одстрањен. Ухваћен је како фирмином
робом снабдева и своје продавнице.

Што је упражњено, мора и да се попуни, иначе ће празнина
све да прогута. Ко би то боље од Витомира? Има ли иког поде-
снијег? Иког заслужнијег? Да свећом тражиш, нећеш таквог наћи.

Јасно му је, сан је био знаковит. Да га јутрос јава није пред-
ухитрила, управо на прагу дома, кључ је био у брави, постављење
би већ имао у рукама. Шта је друго могло бити у пакету који ни-
је стигао да отвори? Зато му је и речено: *џде си досад?* Није то био
приговор, било је то чуђење што није похитао. Да су на његовом
месту, други би се поломили да се што пре домогну постављења.

Не мари, сачекаће да му саопште, важно да је одлука донета.
За остало ћемо лако.

У одељење је ушао полетно и још полетније заузео своје ме-
сто у једном од тридесетак полуотворених боксова од плексигла-
са. Ускоро ће бокс заменити сопственом канцеларијом, по новом
положају му припада.

С посла је изашао... Онако како је могао.

Зашто баш Божа Бакелит, упитаће неко.

Зашто баш Витомир, упитао би неко други, да је исход био
другачији.

Зар је то уопште битно, нашао би се да паметује неко трећи.
Витомир или Бакелит, на исто му изађе. Једно тако огромно преду-
зеће троши таквих, броја им се не зна.

Свима никако удовољити. Лако је паметовати онима са стране, али када си Витомир или Бакелит, није ти свеједно. Засебна канцеларија је ипак засебна канцеларија, већа плата је већа плата, уважавање је уважавање. Надређеност је надређеност, а подређеност подређеност. И, уопште, шефовање је шефовање. Није за бацање, далеко од тога.

Није се чудити Витомировом запрепашћењу, ни његовом једу. Сви разлози су му ишли у прилог. Као прво... подигао је палац десне руке, али никако да се досети шта је ишло под прво, друго, треће... Заглибио се мозак па се врти у месту. Редовно му се то дешавало када треба да изређа разлоге у своју корист. Иако су, иначе, били бројни и надасве убедљиви. Али би се посакривали када за њима посегне.

Бакелит се догодио мимо сваког разлога.

Витомир је био ошамућен, као да га је нешто млатнуло у потиљак. Зар Божа Бакелит па шеф?! И то шеф једног таквог одељења?! Витомиров шеф?!

Што не иде, не иде. Тај није ни за вратара. Ма какав вратар, вратар је одговорна дужност. Тај није ни за...

То је недопустиво. Дакле, немогуће.

Не, то се није ни збило. Него је Бакелит самозванац, сам је себе прогласио оним што није. Неће му шефовање бити дугог века. Разрешити га, и примерно казнити, чим се подвала разоткрије.

Ни тог привидног постављења не би било да се Витомир није прерано пробудио. Нема бриге, досањаће он тај сан до краја. Па ћемо онда видети ко је ко и где је коме место.

Као за инат, у наредним ноћима није сањао ништа. Тешко да би и тренуо. У кревету би се трзао, батргао, шкргутао зубима.

Самозванац се кочоперио. Сваки час је излазио из своје шефове ске јазбине, врзмао се по боксовима, да га виде. Износио запажања, делио савете, издавао упутства, упућивао примедбе. Те ово треба овако, те оно мора онако, све му нешто смета, све му нешто не ваља. Бакелит и запажања, савети, упутства, примедбе, можеш мислити. Да ти се стомак преврне.

Не само да је излазио из јазбине него је и у јазбину, поименице, позивао. Био је то као некакав обред. Нека црна магија коју је над подређенима упржњавао.

Било је мучно. Витомир се, ипак, уздао да неће дуго трајати. Разрешити Самозванца, чим га разоткрију.

Разрешење никако да стигне. Мора бити да је онима горе дебело замазао очи. Требало би им указати на грешку. Али где да

се дрзнеш? Не би ти они ни за живу главу признали да су у криву. Још би се разгоропадили, острвили на тебе – ко си ти да их исправљаш? – па би још горе било.

Шта вреди што би Витомиру шефовско месташце пристајало као да је по његовој мери кројено? Шта вреди што би могао више, умео боље?

Ипак, имао је Бакелит својих предности, морао је Витомир себи то да, нерадо, призна. Умео је да се постави, умили, додвори, а то, обрни-окрени, није мала ствар.

Ех, да се само нису умешале зле силе. Да је само окренуо кључ у брави, прекорачио праг и... Не би било ништа од ове до неба вапијуће бесмислице. Да му је да досања.

Више га никакви снови нису походили. Чак ни најобичнији.

Лишен јутарње вежбе, оног прелаза, оне приреме, Витомир је слабио, бивао све неотпорнији.

Бакелит га је, међутим, узео на зуб. Кињио га је, као претендента, ваљда. Витомир се није офирао, али се ипак некако знало да гаји извесна очекивања.

Самозванец је притегао, душу му на нос истерује. Зајахао, па мамуза ли, мамуза.

Витомир копни, из дана у дан га све мање има.

Мрси кроз зубе, уфће, гунђа себи у браду, али ништа да предузме.

Да бар има с ким да се посаветује, коме да се изјада, с ким муку да подели, али нема. Живи сам, поради душевног мира, хтео је да себе поштеди кућних трзавица и зађевица, доста их се као дете наслушао и нагледао, довољно му је за три живота. Комшије је каширао, да му не досађују. Ту и тамо, оде на пиће са неким, као, пајтосима, али им се не би поверио. Једва би дочекали да сеире, много их обрадује када је неко у були. Ето им утехе, ето им доказа да је свако рођен да, кад-тад, овако или онако, награбуси, није ни њихова невоља једина. Тај доказ је грејао срце. Не замера им, тешко да је и сам другачији.

Сврати Витомир и до извесне женске, али тек ту од изношења душе на пазар нема ни помена.

Био је без игде иког на овом свету. То самовање би му понекад тешко пало, били су то, ипак, само тренуци слабости. Само се кукавице збијају у чопоре, одважни се ослањају на сопствене снаге, сматрао је.

Наспрам Самозванца, те снаге су се показале жалосно недовољним. Насупрот Витомиру није стајао Божа Бакелит, као појединац према појединцу. Са појединцем би, и овако онемоћао, можда изашао на крај. Кроз Божу је деловала фирма са свим својим силама.

Ипак, треба се одупрети, подстицао је себе, али без истинског уверења да се то може, па и без истинске воље да то учини. Било је то као кад човек замишља шта би све урадио када би му се посрећило главни згодитак на лутрији, а зна да од тога нема ништа и да је то тек драшкање маште.

Све у свему, не ваља када се човек пробуди прерано. Последнице могу бити несагледиве.